

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I ENERGETIKE

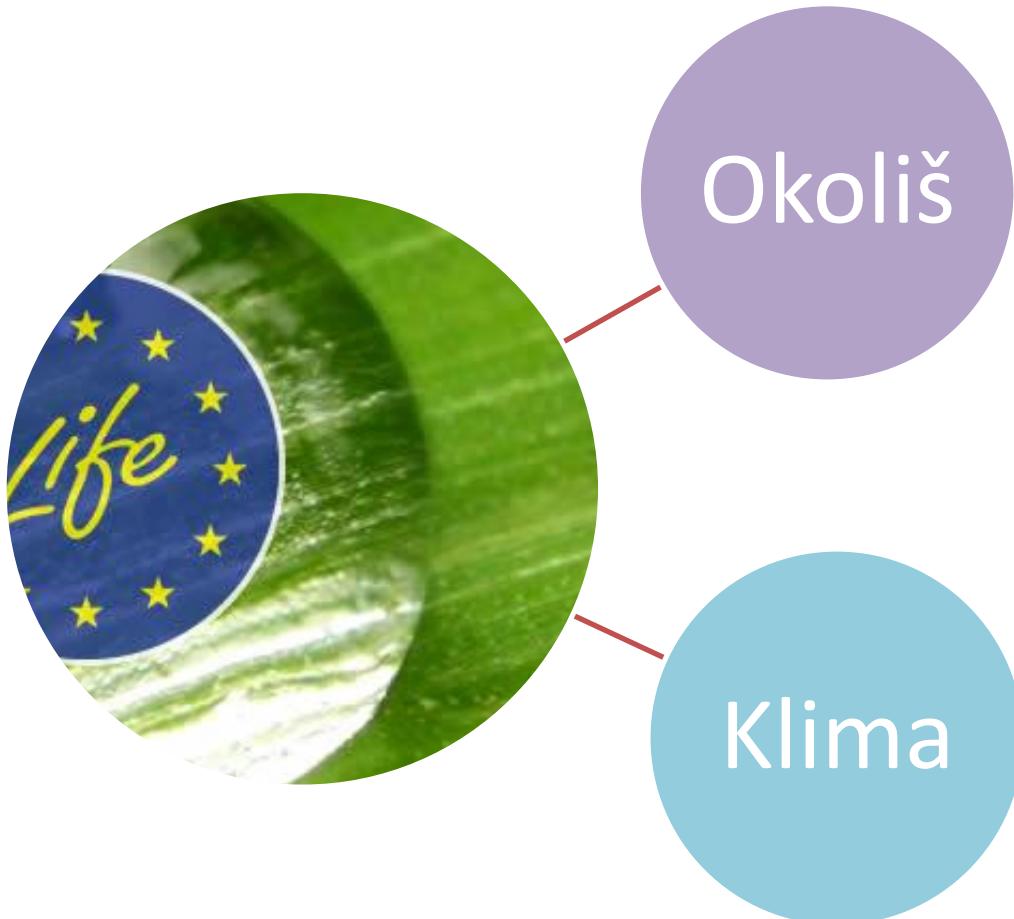
LIFE tematski INFO dan

Priroda & bioraznolikost

Zagreb, 28. ožujka 2017.

Dunja Jusufovski, savjetnica za LIFE Prirodu i bioraznolikost
dunja.jusufovski@mzoip.hr

Program LIFE

- Priroda i bioraznolikost
- Učinkovitost resursa
- Upravljanje okolišem i informacijama

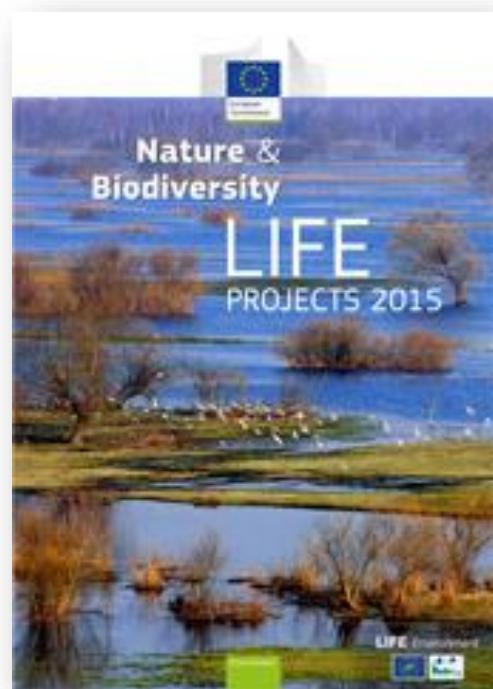
- Prilagodba klimatskim promjenama
- Ublažavanje klimatskih promjena
- Upravljanje klimom i informacije

Priroda i bioraznolikost

Prioritetno područje

Doprinosi:

- razvoju i implementaciji EU politika i zakonodavstva – EU Strategija za bioraznolikost 2020 i EU Direktive o staništu i pticama
- dalnjem provođenju i upravljanju NATURA 2000 ekološke mreže
- bazi znanja za kontinuirano poboljšanje EU zakonodavstva na području prirode i bioraznolikosti te za procjenu i nadzor prijetnji očuvanju prirode i bioraznolikosti kao i odgovore ekosustava na negativne pritiske.

Priroda i bioraznolikost

Ciljevi

LIFE NATURE

- Za poboljšanje statusa očuvanja staništa i vrsta, uključujući morska staništa i vrste te vrste ptica, koji su od interesa Uniji
- Pružanje podrške NATURI 2000 iz perspektive biogeografskih regija
- Integrirani pristupi za provedbu prioritetnih akcijskih okvira (PAO)

LIFE BIODIVERSITY

- Doprinosi ostvarenju ciljeva broj 2 - 5 EU Strategije za bioraznolikost 2020:
 - Cilj 2. Održavanje i obnova ekosustava i njihovih usluga
 - Cilj 3. Povećati doprinos poljoprivrede i šumarstva biološkoj raznolikosti
 - Cilj 4. Osigurati održivo iskorištavanje ribljih naselja
 - Cilj 5. Iskorjenjivanje invazivnih stranih vrsta

Priroda i bioraznolikost

Razlike

	LIFE NATURE	LIFE BIODIVERSITY
Područje djelovanja	<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti unutar NATURA 2000 	<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti unutar i izvan NATURA 2000
Staništa i vrste	<ul style="list-style-type: none"> Obuhvaćene N2000 	<ul style="list-style-type: none"> Unutar N2000 + druge ugrožene vrste/staništa
Rata sufinanciranja	<ul style="list-style-type: none"> Max 75% za prioritetne vrste i staništa* 	<ul style="list-style-type: none"> Max 60%
Tipovi projekata	<ul style="list-style-type: none"> Najbolje prakse Demonstracijski 	<ul style="list-style-type: none"> Pilot/demonstracijski – više zastupljen Najbolje prakse – manje zastupljen

* Prema EU Direktivama o staništu i pticama

[Lista prioritetnih vrsta ptica](#)

Priroda i bioraznolikost

Napomena

- Samo nove ponavljajuće aktivnosti su prihvatljive
- Osigurati dugoročnu održivost mjera
- Minimalno 25% predloženog projektnog proračuna mora biti izdvojen za konkretne mjere očuvanja

Priroda i bioraznolikost

Specifičnosti

Iznimka od pravila „min 25%“ (za LIFE Nature):

- Uspostava morskih zaštićenih područja
- Projekti koji su podrška i/ili daljnji razvoj za nadzor statusa prirodnih staništa i vrsta navedenih u EU Direktivama
(rutinski monitoring ili samo lokalno poboljšani monitoring ne ulazi u ovu iznimku!!)

Priroda i bioraznolikost

Specifičnosti

Konkretnе mjere očuvanja

(Concrete conservation actions)

- ✓ Ne uključuje pasmine/varijetete domaćih životinja i biljaka ne ulaze pod ove mjere!
- ✓ Pravilo „min 25%“ uključuje:
 - pripremne aktivnosti za planiranje mјera očuvanja
 - *site-based* aktivnosti unutar N2000
 - *site-related* aktivnosti izvan N2000
 - reintrodukcija vrsta
 - *species-related* aktivnosti
 - preventivne mјere (uključujući *monitoring*)
 - mјere koje potiču promjenu ponašanja interesnih skupina

Priroda i bioraznolikost

Specifičnosti

Kupnja/najam zemljišta

- ✓ Isključivo za postizanje projektnih ciljeva i uz jasno/precizno pojašnjenje o *cost benefit*-u ove aktivnosti
- ✓ Uključuje: kupnju/dugoročni najam/jednokratna naknada + popratni troškovi
- ✓ Kratkoročni najam zemljišta prihvatljiv samo ako se koristi za demonstraciju pilot aktivnosti!

Priroda i bioraznolikost

Kupnja/najam zemljišta

- ✓ Zemljišta u **vlasništvu javnog tijela** - isključivo kratkoročni najam/naknada koje se moraju **ponovno investirati** u zaštitu ili podizanje svijesti za Natura 2000!!
- ✓ Dokaz – vlasnik zemljišta nije JU (u zadnjih 24 mjeseca **prije datuma prijave projekta**)
- ✓ Opravdana kupovna cijena zemljišta
- ✓ U slučaju stečaja privatne tvrtke → vlasništvo preuzima drugo pravno tijelo aktivno u provođenju mjera zaštite prirode

Priroda i bioraznolikost

Specifičnosti

Znanstveno istraživanje

- ✓ U svrhu ispunjenja projektnih ciljeva i očekivanih rezultata
- ✓ Ukoliko je trenutno znanje nedovoljno te je potrebno daljnje istraživanje u svrhu učinkovite provedbe projektnih aktivnosti
- ✓ Znanstveni članci -> važan *output!*

Tematski prioriteti

Priroda

Poboljšanje statusa **očuvanja staništa i vrsta** unutar mreže **Natura 2000**, posebice staništa i vrste sa statusom koji je „nepovoljan/nesiguran i u opadanju”

Provođenje aktivnosti predviđenih u:

- ✓ **Prioritetnim akcijskim okvirima (PAO)**
- ✓ **Okvirne direktive o morskoj strategiji (ODMS)**
- ✓ Mjerodavnim akcijskim planovima za poboljšanje vrsta ili staništa od interesa za Zajednicu

Aktivnosti usmjerene na invazivne strane vrste unutar N2000

Tematski prioriteti

Biološka raznolikost

Uspostava zelene i plave infrastrukture

te obnova narušenih ekosustava

Provođenje aktivnosti usmjerenih na **invazivne strane vrste**:

- ✓ Sprječavanje uvođenja invazivnih stranih vrsta
- ✓ Uspostava sustava ranog upozoravanja i brzog odgovora
- ✓ Iskorjenjivanje ili kontrola uvedenih invazivnih stranih vrsta

Očuvanje ugroženih vrsta **koje nisu uključene u Direktivi o staništima**, ali sa statusom „ugroženih“ vrsta ili lošijim statusom na **Europskim crvenim popisima**

Upravljanje okolišem i informiranje

Prioritetno područje

Obuhvaća:

- Informacije, komunikaciju i kampanje za podizanje razine svijesti u skladu s prioritetima Sedmog akcijskog programa za okoliš
- Aktivnosti pružanja podrške:
 - ✓ učinkovitom postupku kontrole kao i mjerama usmjerenim prema poštivanju zakonodavstva Unije o okolišu
 - ✓ informacijskim sustavima i informacijskim alatima pri provedbi zakonodavstva Unije o okolišu.

Upravljanje okolišem i informiranje

Razlike u odnosu na Nat & Bio

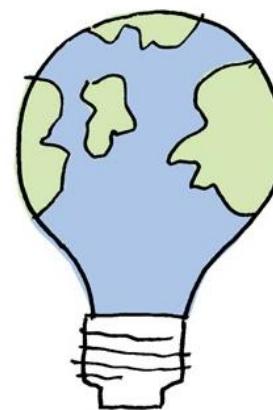
- Jedan tip projekta – informiranja, podizanja svijesti i širenja informacija
- Nedostaje: pravilo „min 25%”, konkretne mjere očuvanja, aktivnosti kupnje/najma zemljišta
- Max rata sufinanciranja 60%

Tematski prioriteti

Upravljanje okolišem i informiranje

Podizanje svijesti o:

- ✓ ekološkoj mreži Natura 2000
- ✓ velikim zvjerima
- ✓ EU Strategiji za bioraznolikost 2020
- ✓ invazivnim stranim vrstama (ISV)
- ✓ zelenoj infrastrukturi
- ✓ obvezama i prilikama ODMS-a

Tematski prioriteti

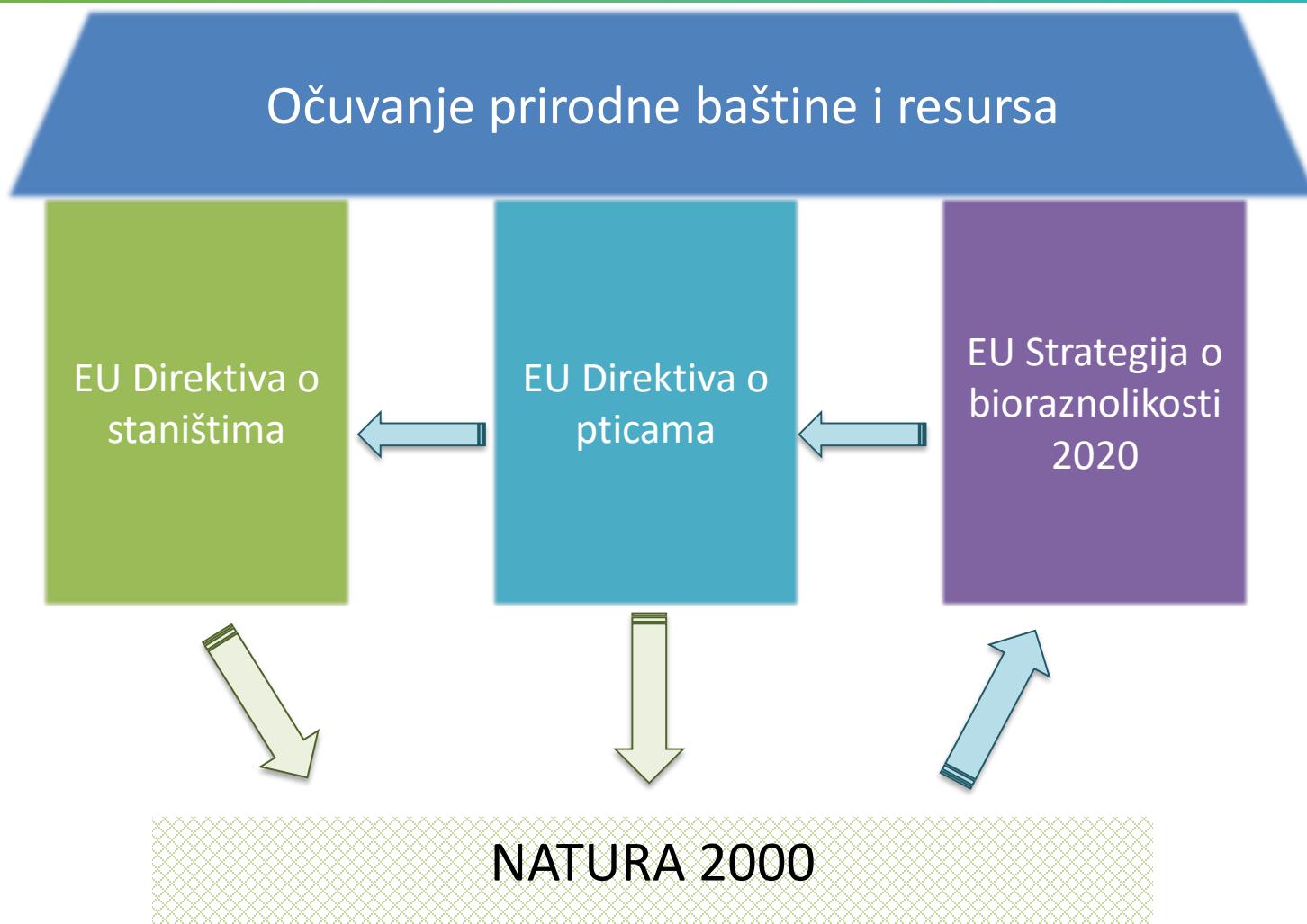
Upravljanje okolišem i informiranje

Razmjena najbolje prakse

- ✓ Promicanje razmjene najbolje prakse i razvoj vještina **upravitelja područja Natura 2000**
- ✓ Razvoj i podržavanje uloge **mreže volontera** u aktivnom upravljanju mrežom Natura 2000

EU temeljni zakoni

Doprinos aktualne EU politike

EU Direktiva o
staništima

- Povećana baza znanja o bioraznolikosti EU-a
- Površina zaštićenih područja u EU se utrostručila
- Povećano aktivno uključivanje lokalnih dionika u očuvanju prirode
- Održavanje starih tradicija u svrhu očuvanja prirode
- Zaustavljen gubitak kritičnih staništa i vrsta
- Povećano financiranje u području očuvanja prirode

- Status za više od 50% divljih vrsta ptica je ocijenjeno povoljnim
- Pozitivan trend za populacije vrsta ptica u Prilogu 1.
- Značajan doprinos zaštiti ptica na međunarodnoj razini
(Donald et al., 2007)

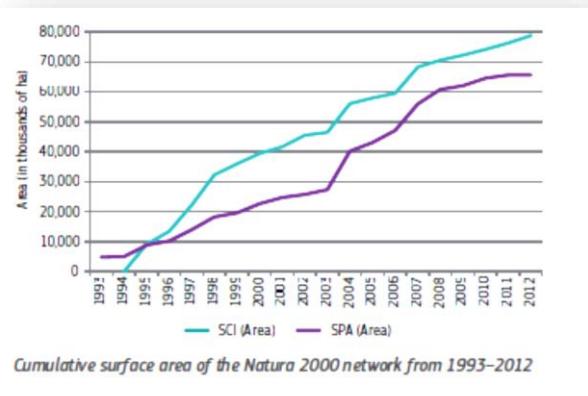
EU Direktiva o
pticama

Doprinos aktualne EU politike

EU Strategija o
bioraznolikosti
2020

- Značajno poboljšanje u:
 - ✓ postojećem zakonodavstvu i znanju u području očuvanja ekosustava i njihovih usluga
 - ✓ održivom izlovu ribljih naselja država članica
- Promiče značajne mjere očuvanja povezujući se sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom i uredbom Ruralnog razvoja 2014. - 2020.
- [Usvojena lista ISV-a od važnosti za EU](#) (13.07.2016.)
- EU je najveći finansijski donor u borbi protiv gubitka bioraznolikosti

- Ukupna površina (EU28):
1 106 612,96 km²

NATURA
2000

Nužna poboljšanja

Revizija EU Direktiva, 2016.

- 5 kriterija: djelotvornost, učinkovitost, relevantnost, usklađenost i doprinos EU dodanoj vrijednosti
- Generalni zaključci:
 - ✓ Direktive su svrsishodne, ali nije postignut pun potencijal posebice u sektorima poljoprivrede i ribarstva
 - ✓ Nedostatak kvantitativnih podataka o troškovima mjera očuvanja na EU razini
 - ✓ Visoka relevantnost za smanjenje ključnih prijetnji vrstama i staništima
 - ✓ Usklađene međusobno i s drugim okolišnim zakonima, dok je nužna bolja usklađenost sa zakonodavstvom drugim sektora (ZPP)
 - ✓ Doprinosi konzistentnom očuvanju prirodne baštine diljem EU-a

Nužna poboljšanja

Izvješće o EU strategiji za bioraznolikost, 2015.

- Napredak, ali nedovoljnom brzinom: ciljevi 1., 2., 4. i 6.
- Bez značajnog napretka: cilj 3.a i 3.b (Povećanje doprinosa poljoprivrede i šumarstva u održavanju i očuvanju bioraznolikosti)
- Provedba u zadanim rokovima: cilj 5. (Invazivne strane vrste)

Nužna poboljšanja

Iz revizije EU Direktiva

NATURA 2000

- Važan doprinos vrstama i staništima koji nisu obuhvaćeni Prilozima EU Direktiva
- 50% područja Nature 2000 usvojili plan upravljanja, ali nedostatak u kvaliteti provođenja
- Procijenjeni troškovi za implementaciju Nature 2000 - 5,8 milijardi € s 200-300 milijardi € dobiti
- 2007. – 2013.: EU je sufinancirala samo 9-19% procijenjenih troškova za Natura 2000

Predloženo rješenje EU-a

An Action Plan for nature, people and the economy:

- Bavit će se identificiranim problemima provedbe
- Nastojat će poboljšati koherentnost i socio-ekonomski kontekst EU Direktiva
- Postizanje njihovog punog potencijala u svrhu funkcionalnih ekosustava čije usluge doprinose ljudskom zdravlju, prirodi i ekonomiji
- Provedba plana: 2017. - 2019.
- Akteri: EK, DČ, regionalna i lokalna samouprava, relevantni dionici

Potencijalna rješenja kroz LIFE

- Ključna uloga u:
 - ✓ Provođenju EU Direktiva
 - ✓ Dovršetku Natura 2000 mreže te pri uvođenju mjera očuvanja
- GIE Nature – alat za podršku komunikaciji, podizanju svijesti o očuvanju prirode i bioraznolikosti
- Nakon 2020. - proračuna za 10 % (NAT/BIO)
- Potrebno zabilježiti pomno svaku informaciju o statusu staništa/vrsta – kolektivni doprinos LIFE-a

Nacionalne politike i trenutni trendovi

Temeljni propisi:

- ✓ [Zakon o zaštiti prirode](#) (provedba EU Direktiva)
- ✓ [Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske](#)
- ✓ [Uredba o ekološkoj mreži i Izmjena Uredbe](#)

Dodatne informacije

EU:

- [Case studies of synergies between WFD, MSFD and Nature Directives](#)
- [Contribution to EU biodiversity strategy to 2020 - Croatia](#)
- [Natural Capital Accounting](#)
- [Invasive Alien Species](#)
- [Farming for Biodiversity](#)
- [Knowledge and Data](#)

RH:

- [Invazivne vrste](#)
- [Crveni popis vrsta u Hrvatskoj](#)
- [Bioportal](#)
- Više info na [www.dzzp.hr](#)

Program LIFE – Nat & Bio

Potencijalne projektne ideje

- Narušenost ekosustava i njihovih usluga (EU target 2, *Biodiversity strategy 2020*)
- Manjak mjera očuvanja bioraznolikosti kroz agrikulturu i šumarstvo (EU target 3, *Biodiversity strategy 2020*)
- Neodrživo izlovljavanje ribljeg fonda (EU target 4, *Biodiversity strategy 2020*)

Biodiversity Protection in Forest Areas,

Including Nature 2000 Areas - Promotion of Best Practices

- Predstavljanje metoda očuvanja bioraznolikosti i održivog upravljanja NATURA 2000 ključnim dionicima
- Kreiranje platforme za razmjenu informacija i znanja prema ciljnim skupinama
- Razvoj plana/smjernica za 11 vrsta ili staništa primjenjivih za upravljanje svim šumarskim posjedima Uprave za državne šume
- Podizanje svijesti javnosti o bogatstvu bioraznolikosti poljskih šuma i važnosti njihovog očuvanja

Biodiversity Protection in Forest Areas,

Including Nature 2000 Areas - Promotion of Best Practices

Trajanje: 01.01.2012. - 31.12.2014.

Koordinator: *Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych* (nacionalno tijelo)

Vrijednost: 2 093 790,00 €

EU doprinos: 1 046 895,00 €

[Web; sažetak projekta](#)

Zakonodavstvo:

EU Strategy for Biodiversity 2020

Regulation 2152/2003 - Monitoring of forests and environmental interactions in the Community

Biodiversity Protection in Forest Areas,

Including Nature 2000 Areas - Promotion of Best Practices

GLAVNE AKTIVNOSTI

- Prezentacija najboljih metoda u očuvanju bioraznolikosti putem medija
- Organizacija edukativnih radionica
- Organizacija stručne konferencije o praksama očuvanja
- Izrada planova i smjernica za relevantne vrste i staništa
- Provodjenje medijske kampanje

REZULTATI

- 11 filmova najboljih praksi u očuvanju staništa i vrsta uz 44 *trailera*, 22 000 DVD
- 29 radionica s ukupno 1310 sudionika
- 150 stručnjaka, sveukupno 200 sudionika
- 16 planova i 11 smjernica o najboljim praksama očuvanja
- 55 novinskih članaka o zahtjevima očuvanja relevantnih vrsta i staništa

Biodiversity Survey of Fish Post-Larvae in the Western Mediterranean Sea

Trajanje: 01.12.2011. - 31.12.2015

Koordinator: Centre National de la Recherche Scientifique (znanstvena institucija)

Partneri: Université de Corse, France

Vrijednost: 1 947 590,00 €

EU doprinos: 964 252,00 €

[Web](#); [sažetak projekta](#); [Facebook](#)

- Smanjiti gubitak bioraznolikosti mora
- Povećati vjerojatnost preživljavanja post-larvalnog stadija raznih vrsta riba
- Širenje informacija i iskustva o inovativnom pristupu očuvanja bioraznolikosti mora

Biodiversity Survey of Fish Post-Larvae in the Western Mediterranean Sea

Glavne aktivnosti:

- ✓ Analiza bioraznolikosti riba u stadiju nakon larve
- ✓ Prikupljanje podataka o abiotičkim i biotičkim parametrima u projektnim područjima
- ✓ Monitoring i označavanje uhvaćenih endemskih i komercijalnih vrsta riba
- ✓ Uzgoj riba u bazenima i obogaćivanje ribljeg fonda
- ✓ Organizacija radnih skupina za identifikaciju i razvoj primjerenih rješenja za obogaćivanje ribljeg fonda

Zakonodavstvo:

Halting the loss of biodiversity by 2010 - and beyond (COM 2006)

Marine Strategy Framework Directive

Biodiversity Survey of Fish Post-Larvae in the Western Mediterranean Sea

Rezultati:

- ✓ Atlas i baza podataka (tiskani i online oblik) o dinamici razmnožavanja svake vrste te njenoj ranjivosti na prirodne i antropogene pritiske
- ✓ Izrada mape s finalnom distribucijom post-larvalnih stadija raznih vrsta riba
- ✓ Procjena stopa preživljavanja post larvi, interakcije uvedenih riba s divljim jedinkama te prijetnja od ISV
- ✓ Publikacija rezultata radnih skupina kao i brojnih materijala koji promoviraju i šire informacije/rezultate projekta

Dodatni primjeri projekata

EU target 2, Biodiversity strategy 2020:

- **URBANBEEs**: Urban bee biodiversity action plans (LIFE08 NAT/F/000478)
- **LIFE-Stymfalia**: Sustainable management and financing of wetland biodiversity – The case of Lake Stymfalia (LIFE12 NAT/GR/000275)
- **LIFEPeatLandUse**: Quantification and valuation of ecosystem services to optimize sustainable re-use for low-productive drained peatlands (LIFE12 ENV/FI/000150)
- **LIFE HEALTHY FOREST**: Early detection and advanced management systems to reduce forest decline caused by invasive and pathogenic agents (LIFE14 ENV/ES/000179)
- **Salt of Life**: Urgent Measures to Restore and Secure Long-term Preservation of the Atanasovsko Lake Coastal Lagoon (LIFE11 NAT/BG/000362)

Dodatni primjeri projekata

EU target 3, Biodiversity strategy 2020:

- [**LIFE Olivares Vivos**](#): Towards the design and certification of biodiversity friendly olive groves (LIFE14 NAT/ES/001094)
- [**BioDiVine**](#): Demonstrating functional biodiversity in viticulture landscapes (LIFE09 NAT/FR/000584)
- [**Birds Directive**](#): Promoting the importance of the EU Birds Directive in conservation management on farmland (LIFE08 INF/UK/000214)

Primjer građana-znanstvenika:

- [**CSMON-LIFE**](#): Monitoring biodiversity by a Citizen Science approach for solving environmental problems (LIFE13 ENV/IT/000842)

Dodatni primjeri projekata

EU target 4, Biodiversity strategy 2020:

- **SHARKLIFE**: Urgent actions for the conservation of cartilaginous fish in Italy (LIFE10 NAT/IT/000271)
- **FAROS**: Integral networking of fishing actors to organize a responsible optimal and sustainable exploitation of marine resources (LIFE08 ENV/E/000119)
- **P.R.I.M.E.** - Posidonia Residues Integrated Management for Eco-sustainability (LIFE09 ENV/IT/000061)
- **Clean Sea LIFE**: Clean Sea Life (LIFE15 GIE/IT/000999)

Obnova migratornih ribljih puteva:

- **LIFE FREE FISH**: Conservation and restoration of Natura 2000 rheophilic fish species and their migratory routes in key SCIs in Bulgaria (LIFE12 NAT/BG/001011)

PRIMJER KREATIVNE INFORMATIVNE KAMPAÑE ZA OČUVANJE PRIRODE

**SOMEDAY
NATURE
WILL BITE
BACK**

HELP KEEP NATURE TIDY. VOLUNTEER
FOR THE NATIONAL GARBAGE
COLLECTION ON APRIL 19TH 2009.

The Danish Society
for Nature Conservation

SOMEDAY NATURE WILL BITE BACK

HELP KEEP NATURE TIDY. VOLUNTEER
FOR THE NATIONAL GARbage
COLLECTION ON APRIL 19TH 2009.

The Danish Society
for Nature Conservation

**SOMEDAY
NATURE
WILL BITE
BACK**

HELP KEEP NATURE TIDY. VOLUNTEER
FOR THE NATIONAL GARBAGE
COLLECTION ON APRIL 19TH 2009.

The Danish Society
for Nature Conservation

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I ENERGETIKE

Hvala na pažnji!